

DET NORSKE VIDENSKAPS-AKADEMI
THE NORWEGIAN ACADEMY OF SCIENCE AND LETTERS

Til:
Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité
Kunnskapsdepartementet

24. april 2013

Det Norske Videnskaps-Akademi har i medlemsmøte 22. april drøftet Stortingsmelding 18 (2012-2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* (Forskningsmeldingen). Innspillene som kom frem på dette møtet ligger til grunn for følgende uttalelse:

Det Norske Videnskaps-Akademi vil fremheve at det er positivt at meldingen ser behovet for høyere kvalitet i norsk forskning gjennom

- større langsiktighet i forskningen
- nærmere kopling mellom forskning og utdanning
- vekt på internasjonalt samarbeid
- Open Access

Det er også viktig, slik meldingen gjør, å fremheve etikk i forskning og undervisning.

Det Norske Videnskaps-Akademi har som formål å bidra til vitenskapens fremme *innenfor alle fagområder*. Vitenskapsakademiet ser det som særlig viktig å ivareta den uavhengige grunnforskningen i Norge. Grunnforskningens natur er å finne svar på grunnleggende problemer. Det er først og fremst grunnforskningen som gir bred faglig innsikt, analytisk erfaring og evne til å formulere gode problemstillinger i tillegg til metodevalg og gjennomføring. Ikke minst i forskerutdanningen, som særlig foregår ved universitetene, er dette helt avgjørende.

Sterke grunnforskingsmiljøer har avgjørende betydning også for dem som senere vil delta i programforskning, utviklingsarbeid og administrasjon. Effektiv programforskning og anvendt forskning kan bare utføres om vi har sterke og godt utbygde grunnforskingsmiljøer. Med dette som et viktig bakteppe er det mange spørsmål som kunne være ønskelig å kommentere ved forskningsmeldingen, men vi skal konsentrere oss om fire punkter vi anser som særlig vesentlige.

Grunnforskning og humaniora

Forskningsmeldingen handler dessverre bare i liten grad om grunnforskning. Meldingen er preget av en instrumentell holdning til forskningen, forskning som et middel til praktisk anvendelse og økonomisk vekst. Kunnskap har en egenverdi og vitenskapelig forskning som utvider vår erkjennelse om oss selv, naturen i og rundt oss samt vårkultur, har sin egenverdi. I vårt kunnskapsamfunn har derfor vitenskapen sin egen berettigelse.

Meldingens instrumentelle holdning til forskning gir seg det utslag at forskning innen humaniora praktisk talt er fraværende i meldingen. Humaniora er generelt sett neglisjert gjennom forskningsmeldingen. Dagens utfordringer innen miljø, klima, velferd og helse – områder som er fremhevet i meldingen – dreier seg ikke bare om teknologiske og medisinske nyvinninger. Utfordringene angår hvordan samfunnet, både lokalt og globalt møter endringer og omsetter ny viten.

Behovet for langsiktighet og forutsigbarhet

Regjeringen varsler at den vil sette i gang arbeidet med en nasjonal langtidsplan for forskning og høyere utdanning i et tiårsperspektiv. Regjeringen tar sikte på å legge frem en slik langtidsplan i 2014. Langtidsplanen skal sikre forutsigbarhet, åpenhet og langsiktighet rundt nasjonale kunnskapsinvesteringer. Vitenskapsakademiet ser langsiktighet som helt avgjørende for å bygge opp grunnforskningsmiljøer av høy kvalitet. Det tar tid å bygge opp robuste miljøer, og uten langsiktighet kan det som er bygget opp lett rives ned. En langtidsplan som sikrer grunnforskningen ønskes derfor velkommen. Men den varslede langtidsplan synes samtidig å innebære at viktige spørsmål og konkretiseringer som allerede burde vært tatt opp i forskningsmeldingen skyves hen til langtidsplanen.

Innstegsstillinger

Vitenskapsakademiet ser positivt på at innstegsstillinger (tenure track) foreslås innført – i første omgang som en prøveordning i mat.nat.-fagene. Dette vil bidra til å sikre rekrutteringen til de fag som har ønsket denne ordningen innført. Man må imidlertid være oppmerksom på at ordningen ikke egner seg innenfor alle fag, men først og fremst i de fag som har klare objektive kriterier for hva som er god forskning som nettopp i realfag og enkelte andre fag som f.eks. økonomi. Det må videre stilles klare kvalitetskrav for å oppnå fast tilsetning etter å ha stått i en innstegsstilling.

Forskningsfinansiering

Norge ligger lavere enn andre land når det gjelder forskningsmidler fra private kilder, og regjeringen ønsker en økning av forskningsmidler fra privat sektor. Gjeninnføring av gaveforsterkningsordningens kan bidra til dette. Men det er forskjeller mellom Norge og andre nordiske land som det er verdt å merke seg. Både i Sverige og Danmark har man store og viktige forskningsfond finansiert gjennom private midler.

Københavns Universitet får f.eks. betydelige summer til grunnforskning fra stiftelser som Carlsberg, Novo Nordisk, Lundbeck og Villum. I Sverige har man f.eks. de store Wallenbergstiftelsene. Tilsvarende store private forskningsfond har vi ikke i Norge. Universitetene får i likhet med andre forskningsmiljøer midler gjennom programforskningen i Norges Forskningsråd (NFR). Denne programforskningen er ikke fullfinansiert fra NFR og trekker derfor midler fra universitetenes midler til grunnforskningen. Det er påkrevet at programforskningen blir fullfinansiert.

Som meldingen forutsetter er det viktig at SFF'ene fortsetter, men samtidig er det viktig at fremragende forskning som ikke når opp i SFF-konkurransen også sikres midler og livsbetingelse. Og spesielt innen humaniora er slik grunnforskning ikke kostbar men likevel vanskelig å få finansiert gjennom dagens ordning. Dette ville kunne bedres om vi hadde fått en mer mangfoldig forskningsfinansiering i Norge med flere kilder i tillegg til det NFR representerer.

Med vennelig hilsen

Kirsti Strøm Bull
Kirsti Strøm Bull
Preses

